

KUGA

Kuga je huda nalezljiva bolezen, ki prizadene različne dele telesa. Povzroča jo bakterija *Yersenia pestis*. Glede na prizadeti del telesa ločimo različne oblike te bolezni:

ŽLEZNO ALI BUBONSKO KUGO, pri kateri otečejo bezgavke, navadno v dimljah. Pojavi se po piku okužene podganje bolhe,

PLJUČNO KUGO, ki prizadene pljuča; nastopi huda pljučnica,

SEPTIČNA KUGA, kjer bacili kuge preplavijo kri,

KOŽNA KUGA, ki se pojavi ob gnojnih boljših pikih in opraskaninah.

Najobičajnejša oblika je manj nevarna bubonska kuga. V preteklosti se je izraz »kuga« uporabljal za vse hude nalezljive bolezni.

OKUŽBA:

V osnovi je kuga bolezen glodalcev, posebej svizcev, vendar so zanjo dovzetne tudi druge vrste, denimo podgane, prerijski psi, veverice in drugi podobni večji glodalci.

Ker podgane živijo v bližini človeka, so zanj najpogostejši vir okužbe. Ta se navadno nanj prenese ob piku bolhe, ki je predhodno pila kri okužene živali. Za vsak izbruh bolezni med ljudmi je najprej potreben njen izbruh med podganami. Ker bolham zmanjkuje gostiteljev, ko ti umirajo za kugo, se spravijo nad ljudi.

BOLEZENSKI ZNAKI:

Okužba postane očitna po dveh dneh do enega tedna. Začetni simptomi so:

- mrzlica,**
- vročina,**
- glavoboli in**
- nastanek bul v dimljah.**

Te nastanejo zaradi okužbe bezgavk, ki otečejo in postanejo vidne. Če napredovanja ne zaustavimo, se bolezen razširi na krvni obtok (septična kuga) in kasneje na pljuča (pljučna kuga). Leta 1896 je švicarski bakteriolog Alexandre Yersin izoliral povzročitelja in odkril običajne oblike razširjenja. Pri septični kugi se pojavljajo notranje in podkožne krvavitve, zato se na telesu obolelega pojavijo črne lise. Od tod prihaja drugo ime za bolezen, črna smrt. To ime se pogosto pojavlja v povezavi s srednjeveškimi epidemijami. V primeru dovolj zgodnjega zdravljenja z antibiotiki, denimo streptomycinom ali gentamicinom, je smrtnost približno 15%, brez zdravljenja pa je bolezen večinoma smrtna. Če bo bolnik umrl, se to pogosto zgodi že prvi dan, ko opazimo bolezenske znake. Okužba s pljučno kugo se navadno prenaša kapljično. Inkubacijska doba je večinoma od dva do štiri dni, včasih pa simptome glavobola, šibkosti in izkašljevanja krvi, ki bolezen očitno ločijo od ostalih boleznih dihal, opazimo že prvi dan po okužbi. Brez zdravljenja po enem ali šestih dneh s 95% verjetnostjo nastopi smrt, vendar lahko bolezen učinkovito zdravimo z antibiotiki. Kuga je že dolgo potencialno biološko orožje. V srednjeveški Evropi so uporabljali okužena trupla za zastrupljanje sovražnikovih vodnih zalog.

Med drugo svetovno vojno je Japonska gojila veliko število okuženih bolh, po končani vojni pa sta biološko orožje osnovano na kugi, razvijali tudi ZDA in Sovjetska zveza. Najhujšo grožnjo predstavljajo v zraku razpršeni bacili pljučne kuge.

ZGODOVINSKE EPIDEMIJE:

Prva zapisana pandemija se je pojavila v Konstantinoplu leta 541. V najhujšem obdobju naj bi po besedah bizantinskega zgodovinarja Prokopija povzročila smrt

10.000 prebivalcev mesta dnevno. Svoj smrtonosni pohod je bolezen nadaljevala po vzhodnem Sredozemlju. Sredi 14. stoletja je po Evropi kosila smrtonosna epidemija, znana kot črna smrt in veliko zgodovinarjev verjame, da je bila vzrok zanjo bubonska kuga. Po nekaterih virih je pobila tretjino tedanjega prebivalstva, korenito pa je spremenila tudi tok evropske zgodovine, znan je tudi izbruh po katastrofalnem koroškem potresu leta 1348. Dele Evrope je kuga napadala še v 15. , 16. in 17. stoletju. Ni še dokončno znano, zakaj se epidemije v Evropi odtlej niso več pojavljale. Tretja pandemija se je pojavila na Kitajskem leta 1855 in se razširila na vse naseljene kontinente. Samo na Kitajskem in v Indiji naj bi pobila več kot 12 milijonov ljudi.

SODOBNI PRIMERI:

Bolezen še vedno obstaja med divjimi živalmi od Kavkaza prek južne in srednje Rusije, Kazahstana, Mongolije in delov Kitajske. Razširjena je tudi v jugozahodni in jugovzhodni Aziji ter južni in vzhodni Afriki. V severni Ameriki od pacifiške obale do zahodnega velikega nižavja ter od Britanske Kolumbije do Mehike. Južna Amerika ima dve območji s kugo -Ande in Brazilijo.

V Evropi in Avstraliji te bolezni ni. Svetovna zdravstvena organizacija letno javi od 1000 do 3000 primerov kuge pri ljudeh. Najbolj znana upodobitev kuge v književnosti je verjetno Dekameron, ki ga je napisal Giovanni Boccaccio. Zaradi kuge leta 1348 se skupina mladih Firenc zateče na podeželje, kjer si krajša čas s pripovedovanjem zgodb. Podobno delo je tudi Maska črne smrti Edgara Allana Poeja.